

مکانیزم اساسی گات (GATT) در حل و فصل اختلافات *

ترجمه: ذبیح اله اولاد

مقدمه

موافقت‌نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) حاوی مقرراتی است که باستناد آن کشورهای طرف قرارداد ملزم هستند جهت حل و فصل اختلافات با یکدیگر وارد مشاوره شوند و یا اینکه حسب مورد، سایر روشهای پیش‌بینی شده در این مقررات را مورد استفاده قرار داده و اعمال نمایند.^(۱) از جمله این مقررات مواد ۲۲ (XXII) و ۲۳ (XXIII) می‌باشد که هسته مرکزی حل و فصل اختلافات در نظام گات را تشکیل می‌دهند. که در ذیل به تبیین این مواد پرداخته می‌شود:

متن موارد :

● موضوع ماده ۲۲ که در واقع ساده‌ترین شیوه حل و فصل اختلافات در این سیستم است «مبحث مشاوره»^(۲) می‌باشد و شامل دو بند است :

* - متن حاضر ترجمه فسمتی از سند ذیل است: Background Information Document to the Proposed Treaty on the settlement of disputes Between states in the field of intellectual property, Wipo general Assembly twenty-first session (13th Ordinary) geneva, September 22 to October 1, 1997

1_ General agreement on Tariffs and Trade/Geneva October 30/1947

2- Consultation .

در بند ۱ مقرر می‌دارد: هر یک از طرفهای قرارداد ملاحظات و توجهات دلسوزانه‌ای را در قبال نمایندگی‌هایی که ممکن است توسط طرف دیگر قرارداد در رابطه با هر موضوعی که در اجرای این موافقت‌نامه مؤثر است، معرفی گردد اعمال خواهد نمود و نیز فرصت لازم و کافی جهت مشاوره در رابطه با این قبیل نمایندگیها فراهم خواهد کرد.

در بند ۲ مقرر می‌دارد: کشف، های طرف قرارداد می‌توانند براساس درخواست یکی از طرفهای قرارداد در خصوص هر موضوعی که طبق بند ۱ امکان یافتن راه‌حل رضایت‌بخشی برای آن موضوع از طریق مشاوره میسر نگردیده با هر یک از طرفهای قرارداد مشورت نمایند.

● ماده ۲۳ با عنوان ابطال^(۳) یا آسیب^(۴) به این ترتیب مقرر می‌دارد:

۱- چنانچه هر یک از طرفهای قرارداد بر این اعتقاد باشند که هرگونه منفعت متعلقه به او اعم از مستقیم یا غیرمستقیم براساس این موافقت‌نامه در حال ابطال، الغاء یا آسیب است و یا اینکه نیل به هر یک از اهداف موافقت‌نامه در نتیجه موارد ذیل در حال مخاطره است:

الف) عدم اجرای تعهدات توسط طرف دیگر قرارداد براساس این موافقت‌نامه.

ب) اعمال هرگونه تدبیر یا اقدام خاص توسط طرف دیگر قرارداد، خواه با مقررات این موافقت‌نامه در تعارض باشد یا نباشد:

ج) وجود هرگونه شرایط یا وضعیت دیگر.

در اینصورت طرف قرارداد می‌تواند با در نظر داشتن تعدیل و تطبیق موضوع بصورت رضایت‌بخش، پیشنهادات کتبی یا نمایندگیهای خود را به طرف یا طرفهای دیگر قرارداد که معتقد است موضوع به آنها مربوط می‌باشد ارائه و معرفی نماید. هر یک از طرفهای قراردادی که بدین ترتیب در جریان موضوع قرار می‌گیرند ملاحظات و رسیدگیهای دلسوزانه را نسبت به نمایندگیها یا پیشنهادات ارائه شده مبذول خواهد نمود.

۲- چنانچه ظرف مدت زمان معقول رای قابل قبول یا رضایت‌بخش بین طرفهای ذیربط قرارداد

فراهم نشود یا مسئله از نوعی باشد که در بند (۱ج) این ماده بیان شده است، در اینصورت موضوع را می‌توان به طرفهای این قرارداد ارجاع داد. این طرفهای قرارداد بلافاصله در خصوص هرگونه موضوعی که بدین ترتیب به آنها ارجاع می‌شود بررسی و تحقیق نموده و توصیه‌های مناسبی را که احساس می‌کنند مورد نظر آنها است به طرفهای قرارداد خواهند نمود و یا حسب مورد راجع به موضوع حکم صادر خواهند نمود. این طرفهای قرارداد می‌توانند با طرفهای قرارداد یا با شورای اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل متحد و در مواردی که تشخیص می‌دهند چنین مشاوره‌ای لازم است با هر سازمان بین‌الدولی دیگر مشورت نمایند. چنانچه طرفهای قرارداد معتقد باشند که شرایط جهت توجیه چنین اقدامی به اندازه کافی جدی است در اینصورت می‌توانند به طرف یا طرفهای قرارداد اجازه دهند که چنین امتیازات یا سایر تعهداتی که بموجب این موافقت‌نامه پیش‌بینی شده را حسب مورد و با توجه به شرایط و اوضاع و احوال به حال تعلیق درآورند. چنانچه درخواست هرگونه امتیاز یا تعهد دیگر به هر کشور طرف قرارداد در واقع به حال تعلیق درآید، در اینصورت آن طرف قرارداد حداکثر ظرف ۶۰ روز بعد از اتخاذ چنین اقدامی آزاد خواهد بود که با اخطار کتبی به دبیر اجرایی طرفهای این قرارداد قصد خود را نسبت به انصراف و کناره‌گیری از این موافقت‌نامه اعلام دارد و چنین انصرافی متعاقب روز فوق دریافت، اخطار توسط وی موثر و لازم‌الاجراء خواهد بود.

روشهای اجرایی که بموجب ماده ۲۲ منافع جمعی از طرفهای قرارداد را تحت تأثیر قرار می‌دهد :

این روشها که پذیرفته شده بطور رسمی توسط طرفهای قرارداد در تاریخ ۱۰ نوامبر ۱۹۵۸ مورد پذیرش قرار گرفته است عبارتند از :

(۱) هر کشور طرف قراردادی که بموجب ماده ۲۲ خواهان مشاوره است همزمان دبیر اجرایی را جهت اطلاع همه طرفهای قرارداد مطلع خواهد کرد.

(۲) هر طرف قرارداد دیگری که ادعای سود تجاری قابل توجهی دارد ظرف مدت ۴۵ روز از تاریخ

اخطار توسط دبیر اجرائی مبنی بر درخواست مشاوره، کشورهای طرف مشاوره و دبیر اجرائی را از تمایل خود نسبت به الحاق به مشاوره مطلع خواهد کرد.

۳) چنین طرف قراردادی به مشاوره ملحق خواهد شد مشروط بر اینکه طرف یا طرفهای قراردادی که درخواست مشاوره خطاب به آنها بوده موافقت داشته باشند که ادعای سود قابل توجیه بوده و دارای پایه محکمی است یا در اینصورت آنها طرفهای مربوطه قرارداد و دبیر اجرائی را مطلع خواهند نمود.

۴) چنانچه ادعایی که قرار است در مشاوره بدان ملحق شوند مورد پذیرش واقع نشود، در اینصورت طرف قرارداد متقاضی آزاد خواهد بود که ادعای خود را به طرفهای این قرارداد ارجاع دهد.

۵) در خاتمه مشاوره، کشورهای طرف مشاوره دبیر اجرائی را جهت اطلاع تمام طرفهای قرارداد از نتیجه حاصله مطلع خواهد نمود.

۶) دبیر اجرائی براساس درخواست طرفها، کمکهای لازم را در این مشاورات فراهم و ارائه خواهد نمود.

روشهای اجرائی براساس ماده ۲۳ مصوب ۵ آوریل ۱۹۹۶ (۵)

طرفهای این قرارداد با شناسائی اینکه حل و فصل فوری شرایط یا وضعیت‌هایی که طی آن یک طرف قرارداد معتقد است که منافع متعلقه به او اعم از مستقیم یا غیرمستقیم ناشی از قرارداد عمومی بواسطه تدابیر یا اقدامات متخذة توسط طرف قرارداد در حال مخاطره یا آسیب است و این حل و فصل فوری بمنظور اجرای مؤثر قرارداد عمومی و حفظ تعادل صحیح بین حقوق و تعهدات طرفهای قرارداد ضرورت دارد و همچنین با شناسائی اینکه وجود چنین شرایط یا وضعیتی می‌تواند موجبات خسارت جدی به تجارت و توسعه اقتصادی کشورهای طرف قراردادی که چنین شرایط یا وضعیتی می‌تواند موجبات خسارت جدی به تجارت و توسعه اقتصادی کشورهای طرف قراردادی که کمتر توسعه یافته‌اند، را فراهم آورد و با تأکید بر اینکه تصمیم آنان جهت تسهیل

حل و فصل چنین شرایط یا ضمن در نظر داشتن کامل ضرورت تضمین تجارت فعلی و بالقوه کشورهای کمتر توسعه یافته طرف قرارداد که تحت تأثیر چنین تدابیر یا اقداماتی قرار می‌گیرند، تصمیم بر این امر می‌گیرند که :

۱- چنانچه مشاورات بین یک طرف قرارداد کمتر توسعه یافته و یک طرف قرارداد توسعه یافته در خصوص هر موضوعی که مشمول پاراگراف (۱) ماده ۲۳ باشد، منتهی به حل و فصل رضایت‌بخشی نگردد، در اینصورت طرف قرارداد کمتر توسعه یافته که از این تدابیر یا اقدامات شکایت دارد می‌تواند مسئله را که موضوع مشاوره می‌باشد به دبیرکل ارجاع دهد، دبیرکل به اعتبار سمت و مقامی که دارد می‌تواند مساعی جمیله خود را جهت تسهیل امر رسیدن به یک راه‌حل بکار گیرد.

۲- طرفهای ذیربط قرارداد بر این مبنی و براساس درخواست دبیرکل کلیه اطلاعات مربوطه را فوراً فراهم خواهند نمود.

۳- دبیرکل به محض دریافت این اطلاعات با طرفهای ذیربط قرارداد و با سایر طرفهای چنین قراردادی یا چنانچه لازم بداند با سازمانهای بین‌الدولی با این دید که راه‌حل قابل قبول متقابلی را فراهم نماید، مشاوره خواهد نمود.

۴- بعد از مدت دو ماه از تاریخ شروع مشاوراتی که در پاراگراف سه مذکور به آن اشاره شد چنانچه راه‌حل رضایت‌بخش متقابلی حاصل نشود، دبیرکل براساس درخواست یکی از طرفهای ذیربط قرارداد موضوع را با اطلاع طرفهای این قرارداد یا با اطلاع شورا خواهد رساند و گزارشی حاوی کلیه سوابق اطلاعاتی راجع به اقدامی که توسط او بعمل آمده تقدیم آنها خواهد کرد.

۵- طرفهای این قرارداد یا شورا به محض دریافت این گزارش جهت بررسی موضوع با این نظر که راه‌حلهای مناسبی را توصیه نمایند بی‌درنگ هیات‌ای از کارشناسان را منصوب خواهند کرد اعضای این هیات بطور خصوصی عمل خواهند کرد و ضمن مشاوره و با تصویب طرفهای ذیربط قرارداد منصوب خواهند شد.

۶- هیات مذکور در حین رسیدگی و هنگامی که کلیه سوابق اطلاعاتی را بررسی می‌کند کلیه شرایط،

ملاحظات و اوضاع و احوال مرتبط با استعمال یا بکارگیری اقدامات یا تدابیری که از آن شکایت شده و همچنین تأثیر و انعکاس آن روی تجارت و توسعه اقتصادی طرفهای قراردادی که تحت تأثیر قرار گرفته‌اند را مورد توجه و ملاحظه قرار خواهد داد.

۷- این هیات ظرف مدت شصت روز از تاریخ ارجاع موضوع به آن نقطه نظرات و توصیه‌های خود را به طرفهای این قرارداد یا به شورا جهت بررسی و اتخاذ تصمیم تقدیم خواهد نمود. چنانچه موضوع به شورا ارجاع شود، شورا می‌تواند طبق ماده ۸ آئین‌نامه داخلی که در سیزدهمین جلسه^(۶) طرفهای این قرارداد رسماً پذیرفته شده، توصیه‌های خود را مستقیماً به طرفهای ذینفع قرارداد تقدیم نماید و همزمان به طرفهای این قرارداد نیز گزارش دهد.

۸- کشور طرف قراردادی که باو توصیه شده ظرف مدت نود روز از تاریخ تصمیم طرفهای این قرارداد یا شورا گزارش اقدامات انجام شده بوسیله او در اجرای تصمیم متخذه را به طرفهای این قرارداد یا به شورا خواهد داد.

۹- چنانچه ضمن بررسی این گزارش مشخص شود که یک طرف قرارداد که باو توصیه شده است بطور کامل توصیه مربوطه طرفهای این قرارداد یا شورا را اجراء ننموده و نتیجتاً منافع متعلقه مستقیم یا غیرمستقیم طبق قرارداد عمومی ضایع و باطل می‌شود و شرایط جهت توصیه این اقدام به اندازه کافی جدی است، در اینصورت طرفهای این قرارداد می‌توانند به طرف یا طرفهای قرارداد که تحت تأثیر قرار گرفته‌اند در مقابل طرف قراردادی که موجب خسارت شده استفاده یا بکارگیری هرگونه امتیاز یا تعهد را طبق این موافقت‌نامه عمومی اجازه دهند.

۱۰- در صورتی که توصیه ارائه شده توسط طرفهای این قرارداد به یک کشور توسعه یافته ظرف مدت زمانی مندرج در پاراگراف ۸ بکار برده نشود (اجراء نشود)، طرفهای این قرارداد در خصوص اقدامات یا تدابیر دیگری علاوه بر آنچه که در پاراگراف ۹ اتخاذ گردید، جهت حل و فصل موضوع بررسی خواهند کرد.

۱۱- چنانچه مشاورات انجام شده بموجب پاراگراف ۲ ماده ۲۸ مربوط به محدودیت‌هایی باشد که برای این محدودیت‌ها بر اساس مقررات موافقت‌نامه عمومی مجوزی وجود نداشته باشد، در این صورت هر یک از طرف‌های مشاوره می‌تواند بشرط عدم حصول راه‌حل رضایت‌بخش، انجام جریان مشاوره را به موجب پاراگراف ۲ ماده ۲۳ و مطابق روش‌های پیش‌بینی شده در تصمیم حاضر از طرف‌های این قرارداد درخواست نماید. چنین مشاوره‌ای که طبق پاراگراف ۲ ماده ۳۷ در رابطه با این قبیل محدودیت‌ها انجام می‌شود در صورتی که طرف‌های مشاوره موافقت داشته باشند، از دید کشورهای طرف این قرارداد تعهدات اجرای شرایط مندرج در پاراگراف ۱ ماده ۲۳ تلقی خواهد شد.

تفاهم‌نامه راجع به اخطار، مشاوره، حل و فصل اختلافات و نظارت یا موافقت

در این تفاهم‌نامه که بطور رسمی در ۲۸ نوامبر ۱۹۷۹ توسط طرف‌های این قرارداد پذیرفته شده است مذکور است:

۱- طرف‌های این قرارداد مجدداً عزم خود را جهت پای‌بندی به اساس مکانیزم گات جهت اداره اختلافات بر پایه مواد ۲۲ و ۲۳^(۷) اعلام می‌دارند. طرف‌های این قرارداد با این دیدگاه که مکانیزم گات را تصفیه و پالایش نموده و آنرا گسترش و پیشرفت دهند، بترتیب ذیل موافقت می‌نمایند:

اخطار

۲- طرف‌های قرارداد تعهد و پای‌بندی خود را نسبت به تعهدات موجود بر اساس موافقت‌نامه عمومی مربوط به انتشار و اخطار مجدداً مورد تأکید قرار می‌دهند.

۳- همچنین، طرف‌های قرارداد متعهد می‌شوند تا حد ممکن طرف‌های این قرارداد را از تصویب تدابیر یا

۷- قابل ذکر است که ماده ۲۵ در عین حال می‌تواند، همانطوریکه توسط طرف‌های این قرارداد مورد شناسایی رسمی واقع شده، از جمله زمانی که طرف‌های قرارداد گزارش گروه کاری راجع به مشکلات خاص مربوط به تجارت در محصولات عمده و اصلی (سند I/930) را رسماً پذیرفتند طریق مناسبی را در شرایط و اوضاع و احوال خاص جهت مشاوره و حل و فصل اختلاف ارائه نماید.

اقدامات تجاری مؤثر در اجرای موافقت‌نامه عمومی مطلع نمایند، بدین‌معنی که چنین اخطار یا اطلاعی فی‌نفسه عاری از هرگونه ضرر یا صدمه‌ای به نقطه نظرات راجع به یکپارچگی تدابیر یا اقدامات یا ارتباط آنها با حقوق یا تعهدات ناشی از موافقت‌نامه عمومی خواهد بود.

طرفهای قرارداد بایستی کوشش نمایند تا اجرای چنین تدابیری را از قبل با اطلاع برسانند. در سایر موارد، در صورتی که اخطار قبلی امکان‌پذیر نباشد چنین تدابیری باید فوراً بعد از وقوع حادثه با اطلاع برسد (اخطار شود). آندسته از طرفهای قرارداد که مستقلاً معتقدند این قبیل اقدامات تجاری توسط طرف دیگر قرارداد اتخاذ‌گردیده می‌توانند بطور یکجانبه در خصوص چنین تدابیر یا اقداماتی از طرف قرارداد ذیربط مطالبه اطلاعات بنمایند. (توضیح بخواهند)

مشاوره

۴- طرفهای قرارداد عزم خود را جهت تقویت و گسترش و پیشرفت قدرت اجرائی روشهای مشاوره‌ای بکار گرفته شده توسط طرفهای قرارداد ابراز می‌دارند. در این رابطه طرفهای قرارداد متعهد می‌گردند که به درخواستهای مشاوره بی‌درنگ پاسخ دهند و کوشش نمایند تا مشاورات را بطور سریع و با هدف نیل به نتایج رضایت‌بخش متقابل به انجام برسانند. بنابراین هرگونه درخواست جهت مشاوره می‌بایستی مدلل باشد.

۵- طرفهای قرارداد بایستی در طول مشاوره توجه مخصوص به مشکلات و منافع خاص طرفهای کمتر توسعه یافته قرارداد مبذول نمایند.

۶- طرفهای قرارداد بایستی تلاش نمایند تا طبق مقررات ماده ۱-۲۳ قبل از توسل به ماده ۲-۲۳ به تعادل رضایت‌بخشی در خصوص موضوع نایل شوند.

حل و فصل اختلافات

۷- طرفهای این قرارداد موافقت دارند که عرف جاری‌گات در زمینه حل و فصل اختلافات که در سند

ضمیمه بیان گردیده، بایستی در راستای تکامل و پیشرفتهایی که ذیلاً پیش بینی شده، در آینده نیز تداوم یابد. آنها این امر را رسماً می پذیرند که عملکرد مؤثر این سیستم بستگی به اراده و تصمیم آنان در ثابت قدم بودن نسبت به تفاهم نامه حاضر دارد. طرفهای این قرارداد مجدداً تاکید می نمایند که عرف جاری شامل روشهای حل و فصل اختلافات بین کشورهای توسعه یافته و کشورهای کمتر توسعه یافته که در سال ۱۹۶۶^(۸) توسط طرفهای این قرارداد رسماً پذیرفته شده، می باشد و این روشها جهت کشورهای طرف قرارداد کمتر توسعه یافته که مایل به استفاده از آن می باشند مهیا و فراهم می باشد.

۸- در صورتی که اختلاف از طریق مشاوره حل و فصل نگردد، طرفهای ذیربط قرارداد می توانند از رکن مربوطه و مناسب و یا از یک شخص بخصوص جهت بکارگیری مساعی جمیله آنان بمنظور ایجاد مصالحه و آشتی بین طرفها در رابطه با مسائل و اختلافات موجود و لاینحل درخواست نمایند. چنانچه اختلاف لاینحل از نوعی است که شاکی آن یک طرف قرارداد کمتر توسعه یافته علیه طرف قرارداد توسعه یافته باشد، در اینصورت طرف قرارداد کمتر توسعه یافته می تواند بکارگیری مساعی جمیله دبیرکل را درخواست نماید، دبیرکل در اجرای وظائف خود می تواند با رئیس طرفهای این قرارداد و با رئیس شورا مشورت نماید.

۹- طرفهای قرارداد بر این امر تفاهم دارند که درخواستهای آشتی و مصالحه و استفاده از روشهای اجرائی حل و فصل اختلافات مندرج در ماده ۲-۲۳ نبایستی بعنوان اقدامات مجادله آمیز تلقی شوند و یا با این هدف بکار گرفته شوند، و در صورت بروز اختلاف کلیه طرفهای قرارداد با حسن نیت تمام در جهت حل و فصل اختلافات از این روشها استفاده خواهند کرد. همچنین طرفهای قرارداد بر این امر تفاهم دارند که شکاة و مشتکی عنه در رابطه با موضوعات مجزا و جداگانه نبایستی به یکدیگر ربط داده شوند.

۱۰- طرفهای قرارداد بر این امر توافق دارند که چنانچه یکی از طرفهای قرارداد با توسل به ماده ۲-۲۳

تشکیل جلسه هیأتی را جهت کمک به طرفهای این قرارداد در رابطه با بررسی موضوع بنماید، طرفهای این قرارداد طبق رویه جاری نسبت به تشکیل این جلسه اتخاذ تصمیم خواهند نمود. همچنین توافق حاصل است بر این امر که طرفهای این قرارداد در صورت درخواست طرف قرارداد با استناد به ماده مذکور نسبت به تشکیل گروه کاری اقدام خواهند نمود. مضافاً توافق حاصل است بر این که اینچنین درخواستها تنها هنگامی پذیرفته خواهند شد که به طرف ذیربط قرارداد فرصتی جهت مطالعه شکایت و پاسخگویی آن نزد طرفهای این قرارداد داده شده باشد.

۱۱- دبیرکل هنگام تشکیل هیأت، بعد از بدست آوردن موافقت طرفهای ذیربط قرارداد بایستی تشکیل هیأت مزبور را که مرکب از سه یا پنج عضو، حسب مورد، می باشد جهت تصویب به طرفهای این قرارداد پیشنهاد نماید. اعضای این هیأت ترجیحاً دولتی خواهند بود. بر این امر تفاهم حاصل است که اتباع کشورهایی که دولتهای^(۹) آنان طرف اختلاف هستند نمی توانند عضو هیأت مربوطه این اختلاف باشند. این هیأت حتی الامکان بصورت فوری و به طور طبیعی حداکثر سی روز قبل از تاریخ تصمیم توسط طرفهای این قرارداد تشکیل خواهد شد.

۱۲- طرفهای اختلاف ظرف مدت زمان کوتاهی که عبارت است از یک هفته کاری است نسبت به اعضای کاندیده شده این هیأت توسط دبیرکل پاسخ خواهند داد مگر اینکه دلایل جدی و در خور توجهی (برای عدم پاسخگویی) داشته باشند.

۱۳- به منظور تسهیل امر تشکیل هیأت، دبیرکل بایستی فهرست غیر رسمی و اخباری (اعلامی) مرکب از اشخاص دولتی و غیر دولتی واجد شرایط در زمینه‌های روابط تجاری، توسعه اقتصادی، و سایر موضوعات تحت پوشش توسط موافقت نامه عمومی حاضر تهیه نماید و جهت ارائه خدمات به اعضای این هیأت در دسترس باشد. بدین منظور از هر طرف قرارداد دعوت خواهد شد که در آغاز هر سال نام یک یا دو نفر از اشخاصی را که جهت چنین کاری آمادگی خواهند داشت به دبیرکل اعلام

۱۴- اعضای این هیأت با توجه به ظرفیت و توانمندی شخصی خود بطور خصوصی و نه به عنوان

۹- چنانچه اتحادیه‌های گمرکی یا بازارهای مشترک طرفهای یک اختلاف باشند این قاعده شامل اتباع کلیه کشورهای عضو اتحادیه‌های گمرکی یا بازارهای مشترک خواهد بود.

نماید (۱۰)

نمایندگان دولت یا نمایندگان هر سازمان دیگر، خدمت خواهند کرد. بنابراین دولت‌ها فرامین یا دستورات به آنها نخواهند داد و همچنین در خصوص موضوعاتی که در نزد این هیأت تحت رسیدگی است آنها را تحت فشار یا نفوذ خود قرار نخواهد داد. اعضای این هیأت بایستی با دید تضمین استقلال این اعضا، سابقه مؤثر مختلف (سابقه مؤثر در زمینه‌های گوناگون و طیف گسترده و وسیع تجربه) انتخاب شوند.

۱۵- هر طرف قراردادی که دارای منافع قابل توجهی در موضوع مطروحه نزد هیأت باشد بایستی با اطلاع دادن این مطلب به شورا فرصتی به او داده شود تا مطالبش توسط هیأت استماع شود هر هیأت بایستی حق کسب اطلاع و آگاهی فنی از هر شخص حقیقی یا حقوقی که مناسب تشخیص می‌دهد را داشته باشد. با این حال، قبل از اینکه هر هیأتی در جستجوی چنین اطلاعات یا آگاهی فنی از هر شخص حقیقی یا حقوقی در محدوده صلاحیت یک کشور باشد، دولت آن کشور را مطلع خواهد کرد. هر طرف قرارداد بایستی بی‌درنگ و بطور کامل به درخواستهای هیأت جهت چنین اطلاعاتی که هیأت تشخیص می‌دهد لازم و مناسب است پاسخ دهد. اطلاعات محرمانه‌ای که ارائه می‌گردد نباید بدون مجوز رسمی از طرف قراردادی که این اطلاعات را فراهم نموده افشاء گردد.

۱۶- وظیفه اصلی این هیأتها عبارت از کمک به طرفهای این قرارداد در اجرای مسئولیتهای آنان طبق ماده ۲-۲۳ می‌باشد. بنابراین یک هیأت بایستی یک ارزیابی عینی از موضوع مطروحه نزد آن داشته باشد و این ارزیابی مشتمل بر ارزیابی عینی حقایق امر پرونده و قابلیت استناد و انطباق آن با قرارداد عمومی حاضر، در صورتی که انجام این امور توسط طرفهای این قرارداد از آن خواسته شود، خواهد بود و هیأت سایر یافته‌ها و نتایج حاصله را در جهت کمک به طرفهای این قرارداد در ارائه توصیه‌ها یا صدور آراء پیش‌بینی شده در ماده ۲-۲۳ به کار خواهد گرفت. در این رابطه، هیأتها بایستی مرتباً با طرفهای اختلاف مشاوره نموده و به آنها فرصت کافی جهت حصول یک راه‌حل

رضایت‌بخش متقابل فراهم نماید.

۱۷- هرگاه طرفها قادر به یافتن راه‌حل فصل اختلافات رضایت‌بخش دو جانبه‌ای نگردند، هیأت بایستی نتایج حاصله (تصمیمات) خود را کتباتی فرمی تقدیم نماید. گزارش هیأت معمولاً بایستی استدلال معقول و منطقی به عنوان پیشوانه آراء و توصیه‌هایی که اتخاذ می‌نماید باشد. هرگاه راه‌حل دو جانبه‌ای جهت موضوع پیدا شود در این صورت ممکن است گزارش هیأت منحصر به توضیح مختصری از پرونده و گزارش اینکه راه‌حلی حاصل شده است، باشد.

۱۸- هر هیأت به منظور تشویق گسترش راه‌حلهای رضایت‌بخش متقابل بین طرفها و با هدف جلب نقطه‌نظرهای آنان بایستی ابتدا بخش توصیفی گزارش خود را به طرفهای ذیربط تقدیم نماید و سپس جمع‌بندی نتایج حاصله یا عناوین آن را در ظرف مدت زمانی معقول قبل از آنکه این جمع‌بندی یا عناوین بین طرفهای این قرارداد توزیع شود، به طرفهای اختلاف تقدیم دارد.

۱۹- در صورت حصول یک راه‌حل رضایت‌بخش متقابل توسط طرفهای اختلاف نزد هیأت، هر طرف قراردادی که نفعی در موضوع داشته باشد حق سؤال و تحقیق و کسب اطلاعات مناسب درباره آن راه‌حل، تا آنجا که مربوط به موضوعات تجاری باشد را دارد.

۲۰- مدت زمان لازم جهت هیأتها با توجه به هر پرونده خاص متفاوت خواهد بود.^(۱۱) با این حال هیأتها بایستی کوشش نمایند تا آراء خود را بدون تأخیر بی‌جهت (تأخیر غیرمجاز) با در نظر گرفتن تعهدی که طرفهای این قرارداد در تضمین و تأمین حل و فصل فوری اختلافات دارند، ارائه نمایند. در موارد فوریت از هیأت خواسته می‌شود که تصمیمات خود را معمولاً ظرف یک مدت زمان سه ماهه از تاریخ تشکیل هیأت اتخاذ و ارائه نمایند.

۲۱- گزارشهای هیأتها و گروههای کاری بایستی فوراً توسط طرفهای این قرارداد مورد بررسی و رسیدگی واقع شود. طرفهای این قرارداد بایستی نسبت به گزارشها هیأتها و گروههای کاری ظرف یک زمان معقول و منطقی اتخاذ تصمیم لازم به عمل آورد. در صورتی که پرونده توسط یک طرف

قرارداد کمتر توسعه یافته مطرح شده باشد، چنین اتخاذ تصمیمی در صورتی لزوم بایستی در یک جلسه مخصوصی بعمل آید. در این قبیل موارد، در بررسی اینکه چه اتخاذ تصمیم مناسبی بایستی به عمل آید، طرفهای این قرارداد نه تنها تدابیر پوششی تجارتي که نسبت به آن شکایت شده بلکه تأثیر و بازتاب آنان روی اقتصاد طرفهای ذیربط کمتر توسعه یافته قرارداد را نیز مورد نظر قرار خواهند داد.

۲۲. طرفهای این قرارداد هر موضوعی که نسبت به آن توصیه‌ای انجام داده‌اند و یا حکمی صادر نموده‌اند تحت نظر خواهند داشت. در صورتی که توصیه‌های طرفهای این قرارداد ظرف مدت زمانی معقول و منطقی اجراء نگردد، طرف قراردادی که پرونده را مطرح نموده می‌تواند از طرفهای این قرارداد درخواست نماید تا تلاش مناسبی را جهت یافتن راه حل متناسب انجام دهد.

۲۳. در صورتی که موضوع از نوعی باشد که توسط طرف قرارداد کمتر توسعه یافته مطرح شده باشد، در این صورت طرفهای این قرارداد هرگونه اقدام یا اتخاذ تصمیم مناسبی را که با توجه به اوضاع و احوال شرایط خاص قضیه ممکن است لازم باشد مورد بررسی و ملاحظه قرار خواهند داد.

نظارت

۲۴. طرفهای این قرارداد توافق می‌نمایند که تحولات و پیشرفتهای سیستم تجارت را به طور منظم و اصولی هدایت و راهبری نمایند. با تحولات و پیشرفتهایی که حقوق و تعهدات ناشی از گات را تحت تأثیر قرار می‌دهند موضوعاتی که منافع طرفهای قرارداد کمتر توسعه یافته را مؤثر هستند، تدابیر تجارتي اعلام شده طبق مفاد این تفاهم‌نامه و تدابیری که موضوع مورد مشاوره، مصالحه یا روشهای حل و فصل اختلافات مندرج در این تفاهم‌نامه باشد توجه خاص مبذول خواهد شد.

کمک فنی

۲۵. دبیرخانه خدمات کمک فنی گات، بر اساس درخواست طرف قرارداد کمتر توسعه یافته، این کشور را در رابطه با مسائل و موضوعات مبتلا به در این تفاهم‌نامه یاری و کمک خواهد نمود.